

יז. כל כמה זמן המזווה נבדקת?

מזווה יחיד נבדקת פעמים בשבוע (= בשבע שנים), ושל רבים – פעמים ביובל. (רש"י: שאין להטריח על הרבים הרבה, שאז כל אחד יאמר יעשו חברי. תו"י ותורא"ש: משום חשש סכנה אם יבדקו תדיר). רבי יהודה הביא מעשה באחד שהיה בודק בשוק העליון של צפורי ומצאו קסדור אחד ונטל ממנו אלף זוז (הרי שיש לחוש מפני הסכנה).

- א. פתח של בנין משותף לכמה דיירים – דינו כמזווה היחיד (עפ"י בית יוסף יו"ד רצא).
- ב. אם צבעו מעל המזווה, צריך לבדקה אף בתוך שנתה כי אפשר שחדרה אליה לחות ופסלתה. ומחויבים מלכתחילה להסיר את המזווה קודם הצביעה (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"א קפג).
- ג. במקומות שקובעים המזווה בתוך הכותל בכלי זכוכית ואינה נוגעת בכותל, אין מקפידים לבדוק פעמיים בשבע שנים (הליכות שלמה תפלה ספ"ד).

שלוחי מצוה אינם ניוקים – נתבאר בפסחים יא.

דפים יא – יב

יח. האם הבתים דלהלן מטמאים בנגעים?

- א. בית האשה ובית השותפים.
- ב. בית הכנסת.
- ג. בתי ירושלים; בתים של הקדש.
- א. בית האשה ובית השותפים – מטמאים בנגעים (בבית ארץ אחזתכם מכל מקום). עוד אמרו, אין הבתים מטמאים בנגעים עד שכבשו ארץ ישראל וחלקוה לשבטים ולבתי אבות וכל אחד מכיר את חלקו.
- לפי פירוש אחד בתוס' ישנים ותורא"ש, תנא דברייתא סובר שבית השותפים אינו מטמא בנגעים (אשר לו הבית – בית המיוחד לו). ולפי פירוש אחר אין מחלוקת בדבר אלא יש לחלק בין שותפים רגילים ובין יורשים שמעולם לא הוברר חלקם.
- ב. בית הכנסת; אם יש בו בית דירה לחזן הכנסת – מטמא. ואם לאו, לרבי מאיר מטמא [ואע"פ שהוא בית הכנסת שא"א לבני העיר למכרו. עתוס' מגילה כו.] ולחכמים אינו מטמא (ובא אשר לו הבית – בית המיוחד לו). לפי המסקנא אין חילוק בין בית הכנסת של כרכים לשל כפרים.
- ג. לתנא קמא, אין ירושלים מטמאה בנגעים, שסבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים, ואינה בכלל ארץ אחזתכם. ורבי יהודה סובר שמטמאה מלבד במקום המקדש, שסבר נתחלקה ירושלים לשבטים (אבל מקום המקדש קנה דוד מכסף הגבוי מכל השבטים. רש"י עפ"י זבחים קטז: ויש למדים מ'זבא אשר לו הבית' יצא בית של הקדש. ערש"י מגילה כו. וע"ע בראשונים ובשפת אמת). והסיקו שרבי יהודה מטהר בכל מקום מקודש, אף בתי כנסיות ובתי מדרשות, ולא דוקא מקדש.
- הרמב"ם (בית הבחירה ז, יד) פסק שירושלים אינה מטמאה בנגעים.

דף יב

יט. מהן הנפקות המבוארות בסוגיא בשאלה האם נתחלקה ירושלם לשבטים אם לאו?

נפקא מינה לענין טומאת נגעי בתים בירושלים, כאמור.
וכן לענין השכרת בתים בירושלים; אם לא נתחלקה לשבטים, אין משכירים בה בתים (לעולי רגלים דוקא.
ריטב"א), מפני שאינה שלהם. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: אף לא מיטות – לפיכך עורות קדשים של
שלמי הרגלים, בעלי אכסניא נוטלים אותם בזרוע.
פסק הרמב"ם (טומאת צרעת יד, יא; בית הבחירה ז, יד; רוצח ט, ד) שירושלים לא נתחלקה לשבטים.

כ. א. אירע פסול בכהן גדול ביום הכפורים – במה מחנכים את הנכנס תחתיו?

ב. באיזה אבנט חגור הכהן הגדול ביום הכפורים ובשאר ימות השנה, ובאיזה חגור כהן הדיוט?
ג. האם בגדי כהן גדול של יום הכפורים, ראויים לשימוש בגדי כהונה לאחר יום הכפורים?

א. ארע פסול בכהן גדול ביום הכפורים, קודם תמיד של שחר – מחנכים את הנכנס בתמיד של שחר, שלובש
שמונה בגדים ועובד בהם ובכך יוצא מהדיוטות לכהונה גדולה.
ארע בו פסול לאחר התמיד – רב אדא בר אהבה אמר: מתחנך באבנט, כלומר בעבודת יום הכפורים ניכר
שהוא כהן גדול על ידי אבנטו המיוחד לו. ואמרו שזה נכון רק למאן דאמר אבנטו של כהן הדיוט – של
כלאים הוא, שלכן ניכר הכהן-גדול באבנט של בוץ, אבל למ"ד אבנט כהן הדיוט בוץ – אינו ניכר בכך.
אמר אביי: לובש שמונה בגדים ומהפך במזלג את האימורים [וכדברי רב הונא שסיוע בקירוב ההקטרה
נחשב כעבודה], ובכך הוא מתחנך.

ורב פפא אמר: עבודתו (- עבודת היום שאינה כשרה אלא בכהן גדול) מחנכתו.

הלכה כרב פפא. ומתחיל מעבודה שפסק בה הראשון (עפ"י רמב"ם עבודת יוה"כ פ"א, ג).

ב. אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים – של בוץ (= בגד פשתן. ובאבנט בד יחגר). בשאר ימות השנה – של
כלאים (שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם).

של כהן הדיוט, בין ביום הכפורים בין בכל ימות השנה – מחלוקת תנאים; לדברי רבי (וכן סובר רב אדא בר
אהבה) – של כלאים. ולרבי אלעזר ברבי שמעון – של בוץ. [וכן נחלקו בדבר בני רבי חייא ורבי יוחנן,
עפ"י דרשת המקראות וחקרת אתם אבנט אהרן ובניו; ויחגר אתו באבנט... ויחגר אתם אבנט. כדלעיל ו.
וע"ע ירושלמי ז, ג].

להלכה נוקטים כרבי שאבנטו של כהן הדיוט כשל כהן גדול בשאר ימות השנה – של כלאים
(רמב"ם כלי המקדש ח, א; סוף הלכות כלאים).

יש סוברים שאעפ"י שהיה של כלאים, לא היה מעשה רוקם או מארבע מינים כשל כהן גדול.
ויש חולקים (ערמב"ם שם ח, ב ומשנה למלך; רמב"ן שמות לט, כט; סמ"ג עשין קעג).

ג. רבי דוסא מכשיר להשתמש בבגדי כהן גדול לאחר יום הכפורים לעבודת כהן הדיוט (דרש מיתור ילבש
הנאמר בתרומת הדשן, להכשיר בגדי כהן גדול), אבל לא לכהן גדול ביום-כפורים אחר. ואילו רבי השיב
על כך ואסר להשתמש בהם כהן הדיוט מפני שנשתמשו בהם קדושה חמורה. וכן תנא קמא בברייתא אמר
שטעונים גניזה (והניחם שם).

א. לדברי חכמים החולקים על רבי דוסא, יש בהם דין מעילה, משא"כ לר' דוסא (עפ"י גמרא להלן ס. ובפרש"י, ובכ"מ). והרמב"ם (כלי המקדש ח,ה) פסק כחכמים ואעפ"כ לא הזכיר 'מעילה' אלא איסור הנאה (ע' אבי עזרי מעילה ב,יד. אך מפשט לשון רש"י כאן ור"ח בפסחים כו משמע מעילה ממש).
 ב. יש אומרים שמצנפת הכהן בכל אופן אינה ראויה לשימוש כהן הדיוט, מפני שהיא שונה בצורתה ממגבעת כהני הדיוט (עפ"י תוס' ישנים עא:), וכמו האבנט שאינו ראוי למאן דאמר אבנטו של כהן הדיוט – של כלאים. ואילו בתוס' בסוגיתנו משמע שאין זה נחשב שינוי לפסול. ויש מי שכתב שהמגבעת פסולה לכהן גדול אבל מצנפת כשרה לכהן הדיוט (עפ"י פירוש ר"ח פלטיאל תצוה כט,ו. וכנראה טעמו כיון שנצרך מקום פנוי לציץ ולתפלין, הרי שכך צורת הבגד מן הדין, להיות מצונף ולא רחב, משא"כ בכהן הדיוט אין מניעה במצנפת). וע"ע להלן עא.

דפים יב – יג

כא. אירע פסול בכהן גדול ומינו אחר תחתיו ואחר כך עבר הפסול ממנו – מה דינם של הראשון ושל השני?

אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו – ראשון חוזר לעבודתו כאשר עבר פסולו, והשני – כל מצוות כהן גדול עליו; אסור באלמנה, משמש בשמונה בגדים וכו'. דברי רבי מאיר (וכן משמע מסתם-משנה בהוריות יא. וסובר שאין לחוש משום איבה בשוה לו. ע' להלן עג.). רבי יוסי אומר: שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. לכה"ג – משום איבה. לכה"ד – משום שאין מורידים בקודש. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, וכן אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי יוסי.
 ומודה רבי יוסי שאם עבר השני ועבד – עבודתו כשרה. וכן מודה שאם מת הראשון – חוזר השני לעבודתו ככהן גדול.

א. רש"י כתב (וכן משמע ברמב"ם (עיוהכ"פ א,ג ובכס"מ). וכן כתב הריטב"א) שגם לרבי יוסי מדין תורה השני דינו ככהן גדול אלא שחכמים אסרו עליו לשמש משום איבה, ולכן אם עבד בארבעה בגדים – הרי זה מחוסר בגדים ועבודתו פסולה. ואילו לפי התוס' אפשר שאין דינו ככהן גדול [מפני שמסתלק מכהונה גדולה על פי המלך ואחיו הכהנים], ואם עבד בארבעה בגדים – לא פסל (ע' בשפת אמת; אור שמח איסורי מזבח ו,ד).
 יש מי שצדד לומר שאם התנו מראש שמינויו אינו אלא לזמן – קדושתו פקעה בתום הזמן. ואין הדבר מוסכם (ע' חקרי לב או"ח יח).

ב. התוס' כתבו שיש ללמוד מנידון זה לשאר מינויים של פרנסי ציבור. הלכך כשעבר האונס של הראשון – חוזר לשררתו וגם נוהגים כבוד בשני. [ומכל מקום לרבי יוסי אין מכבדים אותו כראשון. ע' מגן אברהם קנג סקמ"ט ובמחצית השקל ולבושי שרד; תשובת הגרי"ח זוננפלד טז].
 וכן לענין אדם שהיה מוחזק במצוה מסוימת ונכנס אחר במקומו בגלל אונס כלשהו – כשעבר האונס חוזר למצוותו הראשונה (עפ"י תשובת מהר"ם מרוטנבורג, מרדכי פ"ג דב"ב, בית יוסף או"ח קנג ורמ"א חו"מ קמט, לא ובד"מ שם קנו. וכן הדין לענין שאם מת הראשון – נותנים לשני, אך י"ל דוקא אם החזיק במצוה בפועל. ע' תשובת הגרי"ח זוננפלד טז).
 יש מהאחרונים שכתבו שאם ברור שנתיאש מלחזור לשררתו / למצוותו – איבד חזקתו (עפ"י מים עמוקים ח"ב ע ועוד).

ג. מבואר במשנה בהוריות (יא:): שגם לפי הדעה שהכהן השני (שעבר) כל מצוות כהונה גדולה